

φοκολίες ἀφίνετε; Διέτε τί δυσκολίες σᾶς περιμένουνε. Προσέξτε σὲ τί λαβύρινθο μπαίνετε... Ἐσεῖς ξέρετε—κάμετε ὅπως θέλετε· ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς ἀκολουθήσω ποτέ.

Τίς δυσκολίες ἀφτές τὶς ξέρουμε καὶ ἡμεῖς. Τίς ξέρουμε ἀπὸ τὴν πράξη καὶ ὅχι κατὰ θεωρία.

"Ανθρώποι καταστημένοι, ὥριμοι, λέμε λοιπὸν τῆς «Ν. Ἡμέρας». Τὴν παλιὰ τὴν τάξη δὲν τὴν θέμε πιά. Ἀφίνουμε, ἀπορίκνουμε μὲ καταφρόνια, ἐκεῖνο ποὺ τιμούσαμε ἀλλοτες, ἀφτὸ ποὺ τόσο τιμάτε ἀκόμα ἐστες.

Θέλουμε μιὰ νέα τάξη. Μιὰ τάξη ποὺ θὰ δώσει στὰ παιδιά μας ἐκεῖνο ποὺ τοὺς χρειάζεται: γιὰ νὰ προκόψουνε καὶ γλυκόρα.

Χάνουμε τὴν ἡσυχία μας, τὶς βολές μας, ἀφίνουμε ἐκεῖνο ποὺ ὡς τώρα μᾶς τιμούσε, παίρνουμε ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λογαριάζεται: γιὰ ὄνειδος, δῆμος ἀφτὸ ποὺ θέλουμε θὰ τὸ κατορθώσουμε. Τὴν παλιὰ τὴν τάξη θὰ τὴν καταλύσουμε.

Δόγος ἀνώτατος μᾶς δύνηγε — ἀγάπη δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ σταθούμε εὔτε στιγμή.

Δόγος ἀνώτατος καὶ τίσο ἀπλός. Μὰ ἵσα ἵσα τάπλα καὶ τὰ μεγάλα δὲν προσέχουνε οἱ ἑνθρώποι.

Τὰ εἴπαμε τόσες φορές· τὰ ἔναντιά λέμε. Τὸ παιδί γιὰ νὰ περάσει ἀπὸ τὴν ἀγραματοσύνη του τὴν τωρινὴ στὰ γράμματά του τὰ τωρινὰ καὶ τὰ μελλούμενα, ἀνάγκη νὰ περάσει μὲ τὴν γραμματικὴ τῆς ἀγραματοσύνης τοῦ ἔθνους τοῦ τωρινοῦ.

Ἡ ψυχὴ ἀγραμάτιστη θησάβριζε, ἀμαθη δημιουργοῦσε τὸν κόσμο· τὸ θησαύρῳ ποὺ μάζεψε, τὴν δημιουργία ποὺ ἔκαμε θὰ ἔρτει τὸ σκολιό νὰ τὸν παρουσιάσει στὸ παιδί μὲ σεβασμό. Τὸ πυροφάνι τῆς συνείδησης θάρχισε: νὰ φέγγει ἐκεῖνο ποὺ χρόνια ἔκανε ἡ ψυχὴ ἀσύνειδα.

Τὸ παιδί θὰ διεῖ πιὸ εἰταν οἱ τρόποι, οἱ τύποι, οἱ ἴδεις ποὺ ἀνίδεα του καὶ ἀφτές ἀρχιτεγτούντος δὲν τοῦ του.

Ἡ δράση ἔκεινη ἡ πὸν ἀπὸ τὸ σκολιό ἔγινε. Δὲ ἔγινεται πιά. Ὁ κόσμος τοῦ παιδιοῦ δημιουργήθηκε. Δὲ χαλνιέται. "Ομως ἡ Ἑλληνικὴ κλασικοφυνῆς ἐκπαίδευσις ἔλλα φρονεῖ. Μὲ τὴν καθαρέσθουσα, μὲ τὸ βάναυσο τὸ χαμάλικο τῆς δαβλό, ποὺ τοὺς χώνει στοῦ παιδιοῦ τὸ μυαλό χαλνά, ζεκάνει δ, τὶ εἶχε γίνει ὡς τότες καὶ βαζεῖ στὸν τόπο του—τὶ; τ' ἄχερα τοῦ προγονισμοῦ.

"Ἀπὸ δὲ καὶ μπρὸς πὰν δὲν στραβά. Κ' ἡ «Ἐλληνικὴ κλασικοφανῆς ἐκπαίδευσις» δὲ νιώθει πῶς πρέ-

πει ν' ἀλλάξει τὸ στραβό της τὸ κεφάλι, δὲ νιώθει πῶς ἀνάγκη νὰ συνταιριαχτεῖ ἀφτὴ μὲ τοὺς τύπους, μὲ τοὺς τρόπους τοὺς προσχολικούς, μὲ τὴν ἀρχιτεχνικὴ τὴν νέα τοῦ φυσικοῦ, τοῦ γεροῦ, τοῦ νέου νοῦ.

Νὰ ἔτούτα δὲ τὰ τόσο ἀπλὰ πράματα τὰ λέμε μὲ μὲν δυό λέξεις — Γραμματικὴ τῆς Ἀγραμματοσύνης.— Καὶ λέμε πῶς δίχως ἀφτὴ ἀδύνατο νὰ καλλιεργηθεῖ τοῦ παιδιοῦ δὲν νοῦς, ἀδύνατο νὰ καλορούσουνε στὸ ἔθνος γράμματα ἐπιστήμη, φιλοσοφία, τέχνη. Καὶ λέμε πῶς ἡ «Ἐλληνικὴ ἐκπαίδευσις» ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀλφαράβητα μὲ τὸ φέμα καὶ πῶς μὲ τὸ φέμα δὲν εἶναι τρόπος νάνθρωπιστεῖ δὲ ἑνθρωπος.

Νὰ τὸ ζήτημα ποὺ τόσο πολύπλοκο τὸ βλέπεις ἡ «Νέα Ἡμέρα». "Ετσι: ἀπλὰ περιστατωμένο, γίνεται ζήτημα τοῦ νοῦ τῶν παιδιῶν μας ἀφοῦ δὲ δικός μας δὲν τὸ χωρεῖ.

Οἱ Ρωμαῖοι λέγανε. *Salus populi, suprema lex esto.* Στὶς κρίσιμες δηλαδὴ στιγμὲς τοῦ κράτους στέλνειν νόμους καὶ προγόνους νὰ κουρέθουνται καὶ λέγανε «ἡ σωτηρία τοῦ ἔθνους δὲς εἶναι δὲ ἀνώτατος νόμος».

Κ' ἔμεις στὶς πιὸ κρίσιμες ὥρες ποὺ περνᾷ τὸ Γένος λέμε. Στὴν κατάρᾳ ἡ Γραμματικὴ τῶν προγόνων, οἱ συνέπειες καὶ ἀσυνέπειες, τὰ καλαίσθητα καὶ τ' ἀκαλαίσθητα, στὸν κόρακα οἱ πρόγονοι κι οἱ νόμοι τους, στὸ διάβολο ἡ προγονολατρεία ποὺ φέρνει τὴν ἐπιγονοβλακίαν!

Salus pueri supremam lex esto. Νὰ τὸ κήρυγμα τὸ δικό μας. Νόμος ἀνώτατος ἡ σωτηρία τοῦ παιδιοῦ.

Καὶ λοιπὸν τὸ φέμα θὰ τὸ καταλύσουμε.

Τὸ ἱμπόδια τὰ ξέρουμε εἶναι πολὺ περσότερα καὶ μεγαλείτερα ἀπὸ ὅ, τι μᾶς τὸ δείχγει ἡ «Ν. Ἡμέρα». Μὰ δσα κι δπια δὲ θὰ μᾶς κόψουνε τὸ δρόμο.

Τὴν «Ν. Ἡμέραν» τὴν ἀνησυχοῦντες πολὺ κάτι ἀφαιρεμένα ἐμπόδια. Πῶς θὰ συνταιριαχτοῦνε δυό γραμματικές; Καὶ τρεῖς, ἀν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάγκη. Ἀπλούστατο. Θάκολουθήσει καὶ στὴ Γραμματικὴ δ, τι ἀκολουθεῖ κάθε φορά, ποὺ ἔρθεις ἡ ώρα ν' ἀναποδογυριστοῦνε καθεστῶτα, ὅσια.

Πολλοὶ κάνουνε τὸ εἶναι τους, ἄλλοι πάντας ἔξορίας ἄλλοι μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τὸ στανὸ δουλέθουνε τὴν νέα τάξη. "Ετσι καὶ μὲ τὶς λέξεις. "Ενα σωρὸ θέλουνε σκότωμα. "Αν κ' εἶναι πεθαμένες τὰ φαντάσματά τους φέρνουνε ταραχή. "Άλλες θὰ πὰ νὰ βροῦνε τοὺς προγόνους, στὰ Ἡλύσια. "Οσες ἀπὸ τὴν παλιὰ τά-

πει μείνουνε θὰ λέβουνε τὴν διαταγὴν ἡ ἀρίστουνε τὰ παλιά τους ἰδιώματα. Ἀνάγκη πάσα νὰ κάνουνε ἀσυνέπεια. Μερικές δὲ θὰ τὴν καταρθώσουνε τὴν ἀσυνέπεια τους μὲ τὸ σημεῖον δηση σωστὰ σωστὰ ἀπαιτεῖ η νέα τάξη. Θὰ παραβλέψουμε καὶ θὰ μάς υπερετήσουνε κ' ἔτσι.

Νὰ τὸ ζήτημα τῆς Γραμματικῆς καὶ τῆς φογογολογίας. Ἀφτὰ τὴν τάχιστη. Κατ' ἀρτὰ θὰ κοπούνε δόλα.

Ἡ νέα ζωὴ θὰ βολέψει μιὰ χαρὰ τῆς νέας ζωῆς τὶς ἀνάγκες. Κανένας φόβος μὴν ἡ ζωὴ κοντοσταθεῖ. Φόβος μονάχη μήπως τὸ «Συντηρητικὸν Πνεῦμα» ξαναπαρουσιαστεῖ πολὺ νωρίς. Ἡ ἀδράνεια τοῦ ἀνθρώπου είναι φοβερή. Καὶ λοιπὸν τὸ μεγάλο, τὸ σπουδαῖο μας ἔργο εἶναι τώρα ἡ καταστροφή. Μὰ καταστροφὴ δίχως ἔλεος. Αἰώνες καὶ αἰώνες κουμουλώσανε τὴν πλάνη στὸν τόπο μας καὶ στὸ νοῦ μας. Ξερίζωρε καὶ ξεθεμέλιωμα. Ι' τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο δὲ χρειάζεται ἡ φρονιμαδα ποὺ βλέπει κατὰ τὰ περασμένα, χρειάζεται ἡ φρυντασία ἡ νεανικὴ ποὺ βλέπει κατὰ τὰ μελλούμενα καὶ τὰ δημιουργεῖ.

Ἡ «Ν. Ἡμέρα» ρωτᾷ. Τὶ θὰ κάνουμε μὲ τὰ ἀφαιρεμένα; Ἡ δημοτικὴ φωτὴ καὶ ἀνίκανη, ίσα στὰ μεγάλα καὶ στάψη! Δὲν εἶναι ἔτσι;

Ἡ καθαρέσθουσα πλούσια! "Εγει ἀπὸ τὴν ἀρχαία, ποὺ δὲν εἶχε δὲ καὶ τόσα, κ' ἔχει ἀπὸ τὸν παγκόσμιο πολιτισμό, ποὺ δεσμείλεισε. Ὁ παγκόσμιος πολιτισμὸς καὶ τὸ θάνατον θὰ κάνει νὰ ρίξει ἕνα σωρὸ ἀπ' τὸ χριστιανισμόνα του στὰ σκουπίδια.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ πρανὰ ἀφαιρεμένα εἶναι ἔδεις λέξεις. "Ἄδειες μά γίνονται μποδίσματα στὸ νοῦ, ἀναντιώσατα στὴ δράση. Τέτια ἔχει ἡ καθαρέσθουσα ἔνα σωρό. "Ἄς τὰ κρατᾶ. Γιὰ περιπτώ τόπο δὲν ἔχουμε.

Τ' ἀφαιρεμένα γίνονται: ἀπὸ δράσης αἰσθητῆς σημαδιακὲς λέξεις. Πολὺ νόστιμο θάταν ἡ δημοτικὴ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ κάνει, ἀφοῦ οἱ ίδεις γίνονται δολένα ἀπὸ εἰκόνες αἰσθητές, κι ἀφοῦ οἱ λέξεις ἀφαιρέματα εἶναι σχεδὸν δλες.

Καὶ λοιπὸν ποὺ ἀπὸ τὸ χριστιανισμόνα ποὺ θὰ πάρουμε, νὰ κοιτάξουμε τὰ συγκεκριμένα ποὺ ἔχουμε. "Αφτὰ ν' ἀφίσουμε νὰ κάνουνε λέφτερα. Τότε θὰ φανεῖ δὲ πλαστικὸς γυμὸς τῆς δημοτικῆς. Τὰ χρήσιμα θὰ δημιουργηθοῦνται. Ἐμεῖς ὡς τόσο ἀς καταστρέφουμε δίχως ἔλεος τὰ κούφια, τὰ ἔδεικτα, τὰ περιπτώ.

Καὶ τέτικ κούφια, ἔδεικτα καὶ περιπτώτα εἶναι τὰ σᾶς βιβαίωνα πῶς φούσκωνε μέσα μου ἡ καρδιά μου, ἐνῶ τοῦ κούφεντικζα. Δὲν πρέπει κιόλας μὲ τὶς διαιτες, ἡ ἀνάκμικη μου, ποὺ εἶναι κάμποση κ' ἔτσι, νὰ χεροτερέψῃ. Φοβοῦμε πάντα νὰ τὰς λυπήσω μὲ τὰ γράμματά μου, σὰ δὲν πηγαίνω καλά. Μὰ πρέπει οἵλοι μας νὰ κάνουμε κουράγιο, γιατὶ πρέπει πάντα δὲ ἔθρωπος νάλληλοθοιοθέται· μοναχὸς του κανεὶς ποτέ του δὲν ἔχει μήτε τὴν ἴκανη τὴ δύναμη, καὶ μήτε τὸ χρειάζουμενο τὸ κουράγιο. Μὲ τὴν καρδιά μου, δλους σᾶς φιλῶ, π.

Οἱ γιατροί, ἡ κ. Σεβιλάδης, ἡ κ. Κούρης, καὶ περιστότερο ἀπ' δλους ἡ κ. Χειτάρης, εἴχανε τὴν πεποίθηση πῶς τὶς κάτω τέτοια διάρροια μὲ γιατρικὰ δὲ γιατρέζεται, πῶς δὲν εἶναι ἀπλὴ ἀντερία, πῶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ στομάχι, ποὺ εἶναι καὶ τοῦτο μολεμένο μαζί· μὲ τὰντερη, τὸ συκώτι· καὶ τάποδέλαιπα, δπως καὶ ταραχή, τὸ ξηγούστε · Σεβιλάδης τὴς Κατινούλας τῆς ίδιας καὶ τὴγραφε ἀφτὴ στὸν ἀρέντη. Δὲν τῆς ξανοίγανε δημως τὴν ἀληθινή τους τὴ γνώμη, πῶς ἔπασκε δηλαδὴ ἀπὸ ἀντερορύμωση. Καὶ τόντις ἔτσι τελείωσε πολλοὺ φυματισμένοι. Φένηγει, φένηγει ἀπὸ τὰ σπλαγχνά μας ἡ ζωή, τὸ ποτάμι τοῦ θενάτου μέσα μας κατρακυλᾷ, μᾶς ἀδειάζει σέρνει καὶ ἀποσέρνει στὰ αἰώνια βάραθρα τοῦ Χα-

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Δὲν ἔβαζε ἡ Κατινούλα τὴν ἀπάντηση τοῦ κ. Χουέτκρη κ' ίσως νὰ μὴν ἀπάντησε διόλου. Μὰ τὶς λέγανε κ' οἱ ἄλλοι; Δὲν φαντάζεται κανεὶς καλήτερος γιατρούς καὶ μεγαλήτ

μεγάλα έμποδια τὰ δρη καὶ τὰ τρία βουνά, ποὺ μᾶς παρουσίασε ἡ «Ν. Ἡμέρα». Καὶ τέτια κούφια ἄδεια καὶ περιττὰ σωριασμένα κάνουν τὸ βραχυῖ ποὺ τὴ λέμε 'Ελληνοραπή καθαρέσσουσαν καὶ κλαστοκοφανῆ ἐκπαίδευσιν.

Κι ἀπὸ τὸ βραχυῖ ἀφτὸ ἀνάγκη νὰ γλυτώσουμε τὶς νέες γενεές. 'Αλλιῶς ὅχι μόνο γράμματα μὰς οὔτε ἐπιστήμην οὔτε φιλοσοφία δική τους θὰ κατορθώσουνε.

'Ο νοῦς ἀφτὸς ἔξαρχης μὲ αἰσθηση χτίζεται. 'Ο συνθρωπὸς εἶναι μιὰ αἰσθητικὴ ἐπιφάνεια, καὶ ἀφτῆς τὴ φυιάση, τὴ δύναμη, τὸν τόνο, τὶς ροπές πάν οὐλα, νοῦς, ἥθος, γράμματα, ἐπιστήμη, ζωή. Καὶ τῆς δράσης ἀφτῆς; τὰ σημάδια τὰ κρατᾶ μὲ τὶς λέξες τὶς δραματικὲς ποὺ ἀντιφεγγίζουν τὴ δράσην, ποὺ ρωφορίζουν τὴν ζωήν.

Πολλοὶ χωρίζουνε. 'Αλλο ποίηση, ἄλλο ἐπιστήμη, ἄλλο φιλοσοφία. Σάμπως νὰ είχε ὁ νοῦς κοντιὰ ἢ συρτάρια. 'Ο, τι γιὰ τὴν ποίηση, τὸ ὕδιο γιὰ τὴν ἐπιστήμη, τὸ ὕδιο γιὰ τὴ φιλοσοφία, τὸ δημιουργικό. Κι ἀφτῆς ἔκει στὴν αἰσθητικὴν ἐπιφάνεια ἔχου νε τὶς ρίζες. 'Ούδεν ἐν τῷ νῷ ὁ μὴ προτερόν ἐν τῇ αἰσθησει. 'Απὸ αἰσθηση πλέκει ὁ ποιητής τὰ μεγάλα δυνερένια του δράμματα, ἀπὸ τὴν αἰσθησην ἀνεβαίνει ὁ σοφὸς στὴν πιὸ ἀψηλὴν καὶ ἀφαιρεμένη σκέψη.

Καὶ δὲ τὰ μεγαλόνοσι, οἱ μεγαλόκαρδοι, οἱ μεγαλόψυχοι, τὰ μεγαλόσυρτα τῆς ἀνθρωπότης βλαστάρια περπάνσαρμε δλοένα στὰ παιδιὰ τους μαζὶ μὲ τὴ σάρκα τους, καὶ τῆς αἰσθησης τὶς ξεχωριστές τους δυνάμεις.

Μὰ ἡ κληρονομιὰ ἀφτὴ συμπιέται, χάνεται γλήγορα. Καὶ ἡ φύση ξαναρχίζει πάλε καὶ πάλε. 'Ως τόσο ἡ κοινωνία μὲ χλίες τέχνες προσπαθεῖ νὰ διατηρεῖ τὰ μεγάλα καὶ ἔχογα ποὺ οἱ ξεχωριστοὶ τῆς δημιουργοῦνε. Μὰ καὶ μὲ δλες τὶς τέχνες τὰ παλιὰ μένουν τὸ παραπάνω περγαμηνὰ μὲ ἑταῖρα βούλωμένα, νιώσματα δυσκολοξεδικλυτα. Καὶ τὸ ὅσο ἀπὸ ἀφτὰ ξεδιαλύνουμε δὲν ξαναγίνεται αἰσθηση καὶ ζωή, δὲν τὸ νιώθουμε, δὲν τὸ ξεναρχίζουμε δηλαδὴ παρὰ μὲ τὴ γλώσσα ποὺ αἰσθάνεται, ποὺ ζεῖ.

'Ομως τὸ δικό μας τὸ σκολιό — τὸ καταραμένο — φράζει μάτια καὶ ἀρτιά, στουμπώνει καθὲ πόρο αἰσθητικὸ μὲ τὴν πίστα τῆς καθηρέσσουσας, μὲ τὸ κατράμι τοῦ ἀδειού λόγου.

Καὶ λοιπὸν μόνο ἡ δημοτικὴ γενημένη καὶ μεγαλωμένη μακριὰ ἀπὸ τὴ γεροντζία τὴ σχολαστικὴ καὶ ἀνίκανη τοῦ γραμματισμένου, μακριὰ ἀπὸ τὴ συ-

νεργικὴ τοῦ προγονικοῦ καὶ τοῦ παγκόσμιου παπαγαλισμοῦ, σπαργωμένη χυμὸ πλαστικὸ καὶ τόνο γεανικὸ θὲ δημιουργήσει νέα ζωή, νέο νοῦ. Κι ὅλα τέλλα, φιογγολογίες καὶ Γράμματικὲς καὶ συνέπειες καὶ ἀσυνέπειες, καὶ ἀφαιρεμένα — ἀεροκοπανίσματα — τοῦ ἀδειού λόγου τρόπαια.

Περίεργο ποὺ ἡ «Ν. Ἡμέρα» οὔτε λόγο κάνει γιὰ κατὶ ἄλλα ἐμπόδια. 'Αφτὰ δὲν εἶναι οὔτε γραμματικὰ οὔτε φιογγολογικὰ οὔτε ἀφαιρεμένα. 'Ως τόσο εἶναι μεγάλα ἐμπόδια καὶ συγκεκριμένα μάλιστα.

Είναι λοιπὸν αὐτὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Διδασκαλεῖον, δι Τύπος, τὸ Πατριαρχεῖον, αἱ Ἐφορίαι, είναι τέλος δος διατηρούντε τὴν ἀλεσινή μας κατάστασην, γιατὶ ἀφτὴ τοὺς θρέφει, ἀφτὴ τοὺς δίγει ὑπόληψη, τιμή, θέση κοινωνική, ἔκει ποὺ τίποτις δὲν τοὺς ἀπερπει, γιατὶ καμιὰ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τὶς ἀληθινές τοῦ Γένους δὲ βλέπουνε.

Καὶ σοφοὶ του καὶ Κριτάδες τοῦ ἀδειού λόγου οἱ τροπαιοῦχοι καὶ διαφεντεφτάδες κυβερνήτες του οἱ εύνοοῦχοι.

(Δωδεκάλογος τοῦ Γύρτου 147.)

Κωστής Παλαμᾶς;

Μὰ καὶ τοῦτα τὰ ἐμπόδια δὲν τὰ ψηφούμε.

Οἱ νέοι τὰ παιδιὰ μὲ τὰ μεγάλα τους τὰ μάτια ποὺ πάντα μέσα τους πλανιέται στοχαστικὸ ἔνα μυστικό.

Τὰ παιδιὰ ἀρχίνησαν νὰ νιώθουν πὼς ἀφτὰ προσπαθούμε νὰ ξεσκλαδώσουμε ἀπὸ τὴν πιὸ φριγήν σκλαβιά, ἀπὸ τὴ σκλαβιὰ τοῦ νοῦ, τῆς ψυχῆς.

καὶ σὰ νὰ βλέπουμε
νὰ μᾶς στέλνει ἀπὸ βάθια
καιροῦ μελλόμενου, φιλιά
μὲ τὰ τρισεύγενα παιδιὰ
ἡ φυλή.

(Κ. Παλαμᾶς, Δωδεκάλογος 158.).

ὅπως λέει ὁ μεγάλος μας ποιητής.

Οἱ νέοι ἀρχίσαν νὰ νιώθουν, σαλέβουνε. Πληθαίνει ἡ γνώση. Οἱ μεγάλες οἱ ἀπλές ἀλήθιες ἔχουνε μέσα τους μιὰ μεγάλη υπερτονία. Μὰ δὲ τὸν, ἡ δύναμη χρειάζεται μάζα γιὰ νὰ τήνε κινήσει. Τότες γλήγορα πολαπλασιάζεται στὸ ἀμέτρητο καὶ φτάνει ἐ καιρός.

Βήχας; ζερός· καὶ ἔτσι πιθανό, ἡ ἀναγκαῖα ἡ ξεφλεγμάτωση νὰ γινότανε ἀπὸ μέσα καὶ νὰ τῆς μόλις δολένις τὴντερά της. Δοκίμασε δίαιτα, δοκίμασε ἀποστεγνωτικά. Τοῦ βρόντου. Χλώμιασε δι 'Αντρέας μὲ τὸ γράμμα τοῦ σαββάτου, εἴκοσι. Μικρό, μικρό Μικρά σελίδα. Τὸ πρώτο ποὺ λαβάσαις δι 'Αντρέας μὲ τόσο λίγα λόγια. Δὲν μποροῦσε, λέει, νὰ γράψῃ παραπάνω. Επειδημένη. Κοιμήθηκε όμως καλά. Μὰ σπάχθηκε τέσσερεις φορές τέσσερεις φορές τὴν ἐνέργυης καὶ ἀπὸ τὸ πρωΐ, ἀν καὶ πῆρε μονάχα τὸ μεσημέρι μιὰ ταξικὰ ζουμι μὲ φέδε. Καὶ μιὰ θερμοκρασία παράξενη, 38°1, καὶ τὸ βράδι, 37°3. Τοῦ σημείωνε ἡ καημένη καὶ τὴ θερμοκρασία τῆς πέμπτης δεκοχτώ, τὴν είχε ξεχάσει· νὰ μὴν τὴ μαλλώσῃ διφέντης. Πρόσμενε τὸν κ. Κούρη τὴν ἴδια μέρα στὶς πεντέμιστη. Καὶ τέλειωνε τὸ γράμματά του.

'Ο 'Αντρέας τοιμαζότανε νὰ πεταχτῇ μάνι μάνι στὸ Μπ..., ὅταν ἀξαφνα τὰ κόλουθο τὸ γράμμα τῆς κεριακῆς, εἴκοσι μιὰ, τοῦ ἔφερε ἐνέλπιστα μαντάτα καὶ καμικά. 'Ο κ. Κούρης, τὴν ψεινή, σάββατο, τῆς διώρησε μιὰ γερή γερή δόση μπισμοῦττο σ' ἔνα μεγάλο μπουκάλι, νὰ πίνῃ τρία ποτήρια τὴν μέρα. Καὶ... κόπηκε ἡ διάρροια μιὰ γιὰ πάντα, μ' ἔνα μπισμοῦττο, έκει ποὺ δὲν ξέρανε τί νὰ τῆς δώσουνε.

Κ' ἔφτασε. 'Η «Ν. Ἡμέρα» ποὺ τόσα ξέρει σοφά, καὶ τόσους κόμπους μᾶς δίνει νὰ λύσουμε, — τι; — δὲν ξέρει πώς κόμπους τέτους τοὺς κόβουνε. Πιός χασμομέρη νὰ λύνει.

"Ισως ἡ «Ν. Ἡμέρα» δὲν τολμᾷ νὰ πεῖ τὴν ἀληθινὰ ἀλάκανη.

«Ἐμεῖς δύως, γιὰ κανένα δὲ μᾶς μέλει.

Ἐμεῖς γιορτάζουμε

τὸ συντριμμὸ τῶν ἀλυσίδων

διπλαίς εἰναι ἀπὸ διαμάντια ἡ ἀπὸ σίδερα.»

(Κ. Παλαμᾶς-Δωδεκάλογος)

καὶ λέμε.

"Οποιος κάτι σημάνει, κάπια θέση κατέχει καὶ δὲ μᾶς ἀκούει, δὲ μᾶς προσέχει, δὲ μᾶς ἀκολουθεῖ, ἐκεῖνος στιγματίζεται μονάχος του.

Καὶ τὸ ξαναλέμε.

Νόμος ἀνώτατος ἡ σωτηρία τοῦ παιδιοῦ.

Οἱ νόμοι καὶ οἱ προρήτες εἰδῶ.

Μπρόστου θέση σωπάτους δλα κι δλοι...

Γιὰ τὴν ὥρα κάπιος ἀπὸ τὶς μακρινές χώρες λαλεῖ....

Μὴ τὸ γράμμα μου μάκρωνε. Στὸ κατοπινὸ πιά.

Σὲ γιαρετῶ

Κοίταλη Ἀργονούτος 1907.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΣ

ΓΥΑΛΙΣΤΗΣ

Τοῦ ἥλιου ἀγάρει ἡ μέθη κι' ἀπ' τὸ κύπελλον Τῆς λαύρας τὸ κρασί φουντώνει Καὶ τῆς Μητέρας τῆς Ιστάρ ἡ ἀναπτιὰ Τῶν καρποιμάτων τοὺς χυμοὺς πυρώνει.

Οἱ μυρουδιὲς τοῦ Γυαλιστῆ πηχτὲς Σὰν καταχνεῖς δρόμον ἀπὸ τ' ἀμπέλια· Καὶ κάτω ἀπὸ τὶς δράνες καὶ ἀπὸ τὶς πηγὲς Γροικοῦνται τῆς Δροσιᾶς πηχτὰ τὰ γέλοια.

Σάτυροι μὲ τοὺς Σειληγοὺς ἀγκαλιαστοὶ Μὲ χεῖλη ἀπὸ τὴ μέθη πυρωμένα Παραπατοῦν μέση στὸ καταμεσήμερο Τ' ἀντραὶ ζητῶντας τὰ ἡσκιωμένα.

Καὶ πίσω ἀπὸ τὰ καλάμια δπον αὐλοίς 'Εκρέμασαν μὲ τὴ σειρὰ οἱ τραγουδιστάδες, Τῶν θύρσους των ὑφάροντων μὲ τοὺς κύτισους Κυνηγημένες ἀπ' τὸν ὄπιο οἱ Θυάδες.

17 τοῦ Γυαλιστῆ 1907.

ΑΙΜΥΛΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

μαλιστα δὲν ξαναφάνηκε ἀπὸ τότες. 'Ο 'Αντρέας ἔχανε τὰ λογικά του. Τὶ νὰ πιστέψῃ καὶ τὶ νὰ μὴν πιστέψῃ πιά; Σοῦ λένε. Τὸ βλέπεις ἀφτὸ ἰδῶ τὸ δέρμα; Είναι τόσο δυνατὸ ποὺ βράχους μέσα νὰ δίξης, δὲν τὸ σταματᾶς. 'Ερχεται σὺ καὶ σίγηνες μιὰ πρόστυχη πέτρα ποὺ τοῦ παρχετατῆς είμεσαν τὰ νερά του. Πρόστυχη πέτρα καὶ τὸ μπισμοῦττο, μὲ ἡ πρόληψη δλα βράχους μᾶς τὰ κάνει, 'Αδύνατη φυσικὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δεινῆς τῆς ἀδρώστιας· μὲ δὲ ζητωπος είναι πολύπλοκος καὶ μονός· ἀδυνατίσανε λοιπὸν καὶ τὴντερά της· ἀπὸ κατεστούτες ἡ ἀχαμήνη τῆς ἐκείνη διαθεστη, τὸ βαστούτες καὶ τὴντερά της

Η ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

A'. FENIKA

Κάθε λαός, κάθε φυλή, κάθε έθνος, κάθε κράτους είναι καμαρένα ἀπὸ ἔνα δμάδιασμα ἀθρώπινο ποὺ κοινὲς συφορεῖς καὶ χαρές, κοινὸς συφέρο ἢ ἀνάγκη, κοινὰ περιστατικὰ κρατοῦντες λίγο πολὺ σφιχτὰ ἐνωμένο. Ή ἔνωση ἀφτῆ μορφώνει ἔνα ζωντανὸ δργανισμό, ποὺ, πότε μὲ θαυμπή, πότε μὲ καθηρή συνελθηση τοῦ Ἐγώ του, δουλέει γιὰ ώραμένο σκοπό ἔχοντας δικά του ἴδαινα καὶ δικούς του πόθους.

Τὰ δμηδιάσματα ἀφτά, πότε είναι πλεχτὰ έ-
νωμένα καὶ μᾶς δείχνουνε ἐναν ὄργανισμὸ μὲ τέλεια
συνείδηση τοῦ προσρισμοῦ του, ποὺ τραβᾷ ἵσια τὸ
δρόμο του, πότε είναι χαλαρὰ προσκολλημένα κ' ἔ-
τοιμα, κατὰ τὴν περίσταση, γῆ, ἔκολουθῶντας ἐνα
κανονικὸ ἔστυλιγμό, νὰ μορφώσουνε, πιὸ ὕστερα, ἐ-
ναν τέλειο ὄργανισμὸ γῆ νὰ ἔχειωσιτοῦνε, στὴν πρώτη
ἔφκαιρία, καὶ νὰ ἐνωθοῦνε μὲ ἄλλες δμάδες γιὰ νὰ
κάμουνε καινούριους ἔθνικοὺς ὄργανισμούς.

Τέτοια είναι τὰ σημερινὰ ἔθνη καὶ ἔτσι σήμερα τὴν ἀπεικονίζουν τὰ πιότερά την ἴδεα τῆς πατρίδας. Καὶ βλέπουμε φυλές καὶ λαούς παράτατους νὰ είναι σφιχτοδεμένοι καὶ νὰ νοιώθουν ἀκέρια τὴν ἴκανότητά τους.

"Ετοι ή 'Ελευθερία, συνταιρισμά ἀπὸ τρεῖς διάφορες φυλές, ποὺ μιλοῦντε τρεῖς διάφορες γλώσσες, δείχνει μιὰ γερή ἐνότητα μὲ καθαρὴ συνείδηση τοῦ ἐθνισμοῦ της. Τὸ ἔδιο στὴ Γαλλία οἱ Προβηγκιάνοι καὶ οἱ Βορινοί, οἱ Μπρετόνοι καὶ οἱ Μπάσκοι καὶ οἱ Ιταλοὶ τῆς Νίτσας κάνουντε ἔνα ἔθνος μὲ τέλεια συνείδηση τοῦ Ἐγώ του. "Ετοι οἱ Βορειοαμερικανοί, πολύσπερο ἀνακάτεμα ἀπὸ ὅλες τις φυλές τοῦ κόσμου, ἔχουντε ἔνα κοινὸν ἰδανικό καὶ ράινουνται πώς τραβοῦντε δλοῖτα σὲ μιὰν ἔνωση ὅλο καὶ πιὸ σφιχτὴ καὶ στὸ συνταιρισμά ἔνὸς τέλειου ἔθνικοῦ ὄργανισμοῦ. Στὴν Ἀουστρία ὅμως οἱ διάφοροι λαοὶ ποὺ τήνε μορφώνουντε, ἀν κι ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἐνωμένοι σ' ἔνα δυνατὸ κράτος, δὲν μπορέσαντε ν' ὀμαδιαστοῦντε σριχτὰ καὶ φαίνουνται σὲ νὰ είναι: ἔτοιμοι νὰ ζεχωρίσουντε στὴν πρώτη ἐφραϊτία καὶ νὰ ἐνωθοῦντε μὲ ἄλλες διάδεις ἢ καὶ μοναχοὶ τους νὰ κάμουντε καινούριους ἔθνικοὺς ὄργανισμοὺς.

Οι έθνικοι αρπτοί οργανισμοί είναι έθνικες δύντο-

σύνετς ζωντανές, που σὲ πολλὰ μπορεῖς νὰ τὶς συγκρίνης μὲ ζωϊκοὺς ὄργανισμούς, κι ἀκολουθοῦντα νόμους φυσιολογικοὺς σταθερούς στὸν ξετύλιμό του·· Οἱ ζωϊκοὶ ὄργανισμοὶ εἰναι: διαδίαισμα ἀπὸ λογικῆς κύτταρα ποὺ τὸ καθένα ἔχει τὴν ζεχωριστή του ζωὴν μὰ μονάχα διαδιασμένο μὲ τὰλλα μπορεῖ νὰ ζήσῃ. Τὰ κύτταρα ἀφτά, εἰδικεμένα, στοὺς ἀνώτερους ὄργανισμοὺς διέρτελα γιὰ ζεχωριστὲς δούλεψες, συνεργάζουνται: ὅλα μαζὶ γιὰ ἓνα σκοπό, τὴν διατήρηση τῆς ζωῆς τοῦ ἀτομοῦ, τοῦ ὄργανισμοῦ δηλ. ποὺ μορφώνουνται μὲ τὰ διαδίαισμά τους, καὶ τὴν αἰώνιστη τῆς φυλῆς, τοῦ εἴδους. Στοὺς ιθνικοὺς ὄργανισμοὺς δικαίεται οὐδὲποτε, τὸ κύτταρο, τὰ νὰ ποῦμε, δὲν εἰναι: εἰδικεμένος ἀπὸ γενητικοῦ του γιὰ ζεχωρη δούλεψη, μὰ τὰ εἶδια ψυχόρρυτα, γιὰ τὴν διατήρηση καὶ τὴν αἰώνιστη τῆς οὐλῆς. ὑπάρχουνται καὶ τοὺς συγκρατοῦντες.

"Οσο πιὸ δυνατὸ καὶ πλεχτὰ ἐνωμένο εἶναι τὸ
δυμάδιασμα ἀφτό, δὲ θηνικὸς δηλ. ὄργανισμὸς καὶ ὅσο
πιὸ δυνατὰ τὰ ἄτομα, ἀθρῶποι καὶ φαμελίες, ποὺ
τὸ μορφώνουνε, τόσο καὶ τὰ ψυχόρμητα ποὺ εἴπαμε
πιὸ δυνατὰ κ' ἡ προκοπή του πιὸ μεγάλη.

Οι ζωϊκοί όργανισμοί γιατί νὰ προκόψουνε πρ̄πει
νὰ ζοῦνε σύφωνα μὲ τὴν ἴδιαίτερή τους κατασκεψή
καὶ μὲ τὴν συμπερικυκλωσιά τους. Τὸ φέρε δὲν μπο-
ρεῖ νὰ ζήσῃ στὴ στεριὰ οὔτε δὲν έλέφαντας στοὺς πά-
γκους. Τὸ λιοντάρι κλείσμενο στοὺς ζωολογικοὺς κή-
πους δὲν ἔχει πιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ ἀγέρωχο που
εἶχε στὴν ἔρημο, καὶ τὸ ἀγνῶνι χάνει τὴ λαλιά του
σὰν τὸ κλείσουνε στὸ κλουβί. 'Ο Εβρωπαῖος γιὰ νὰ
ζήσῃ στὸν ισημερινὸ κι δὲν Ἰντιάνος στὴν Ἐθρώπη
πρέπει ν' ἀλλάξουνε τὴ ζήση τους, ἀλλοιώτικα νὰ
τρῶνε κι ἀλλοιώτικα νὰ ντύνουνται. Τὸ 'ἴδιο κ' εἰ
θυνικοὶ όργανισμοί πρέπει νὰ πηγαίνουνε ἀνάλογα μὲ
τὸ μέρος καὶ τὴν περικυκλωσιά ποὺ ζοῦνε, ἀναλογα
μὲ τὰ δικά τους τὰ φυσικὰ δουλέβοντας γιὰ τὸν ἀ-
ληθινὸ δικό τους προορισμό.

“Αλλος είναι: ο τρόπος πού πρέπει νὰ κυβερνηθῇ
ἡ Ἐλεύθερία που δὲν ἔχει κανένα νὰ τήσε πειράζῃ
στὸ βουνά της, καὶ ἄλλος πού πρέπει νὰ κυβερνηθῇ
ἡ Ἀγγλία, ποὺ γιὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ βασταχτῇ πρέ-
πει νὰ συγκρατήσῃ καὶ νὰ διαφεντέψῃ τις ἀποκίες
της σκορπισμένες στῆς γῆς τὴν ὅψη, καὶ γ:’ ἀφτὸ ἔ-
χει ἀνάγκη ἀπὸ στόλο μεγάλο καὶ δυνατό. Τὰ με-
γάλα κράτη τῆς Ἐβρώπης & δὲν ἔχουνε μόνιμο καὶ
καλογυμνασμένο στρατὸ κιντυνέοντες νὰ καταχωνιά-
στοῦνε ἀπὸ τὸ γέλοντα τους, ἐνῶ τὸ Βέλγιο ἔχει μ-

τηράκις ῥασόλι πού τοῦ ἐλεγε τὴν κεριακή, δεκατέσ-
σερεις, εἴτανε ὄρευτικο και τῆς τὸ διώρισε ἀπὸ ἀνάγ-
κη δ. κ. Κούρης. Ἀβοήθητο, δὲ δούλεις πιὰ τὸ στομα-
χί· ἔπρεπε νὰ τὸ κεντήσῃς, ἔπρεπε ἵσως και νὰ τὸ πα-
στρέψῃς, γιὰ νὰ τὸ ξυπνήσῃς. Ἀπὸ τὸν καιρό, μπο-
ρεῖ νὰ πη κανεὶς, ποὺ πιάσανε και τὴν ῥαδιογραφή-
σανε, ή ὅρεξη ἔπαψε γιά εἰνα: ταχτική κάποτες ἡ
παλιὰ ἡ συνήθεια, ή ἐνέργεια ἡ παλιά, τὸ ψυχόρημη
το τῆς ζωῆς τάκαταδχιαστο. τὴν ξανχτυλώνωνε
και τὰ δόντια της ἁρπάζανε λαμπργγα τὴ θροφὴ
και τὴν ὑπερξένη κάποτες πάλι ἔπεφτε καθε ἀντί-
σταση χάρου, δὲν ἀνέβαινε ὡς τὸ στόμα ἡ θροφὴ.
Τὴν κεριακή, τις εἰκοσι μιὰ τοῦ Γενναρη, ποὺ στο-
χάστηκε δ. κ. Κούρης τὰ κλασσικὰ τὰ μέτρα τάν-
τιδιαρροϊκά, χρειάστηκε συναμα νὰ τῆς ἀπαγορέψῃ
καθε φρυγητό, ἀφού δὲ σήκωνε τὸ στομαχί: της χ'
ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἡσυχήσῃ τῆς παραγγειλε νὰ πίνηρ
μόνο κεφίρι, ἔνα εἰδὺς γαλα πού ἔχει πάθεις ζύμωση
και ποὺ πιπερίζει, στρείδια μὲ λίγο λεμόνι και σαρ-
πάνια. «Μοῦ Ἐλεγε δ. κ. Κούρης πώς θὰ τὸ κατα-
χαιρότανε, δὲν μποροῦσε νὰ παίρνω ἔνα λίτρο κεφίρι
καθε μέρα και πώς γιὰ σίγουρο ἀφτὸ εἶναι πού θὰ μέ-
σωσῃς, ἔγραψε ἡ Κατινούλα. Μόστε μὲ κάθε τρόπο κιν-
τύνεις δ ἄρρωστος. Καταντούσε κι δ ὑπνος, ἀντὶς νὰ

τὴν ἀναπάσχην καὶ τὴν κοιράζην· «Κοιμήθηκα σύμερα τὸ πρῶτον, ως τις ὄχτω, προσμένοντας ὡς που νῷ μοῦ φερούνε τὸν καρέ, τοῦ μηνοῦτε τὴν τρίτην δεκαξῆν· τὸν ἕπτα καὶ κοιμήθηκα πάλις ἀφοῦ προγεμάτισα τὸ μεσημέρι, ξανκοιμήθηκα ως τις τρεῖς καὶ τέταρτο. Εἶπα τοῦ κ. Σεβῖλλος πώς είμαι ξεθεωρένη ἐπὸ τὸν ὥπον καὶ τόσο ἀδύνατη ποὺ δὲ θελησα νὰ τηκωθῶ.» Καὶ τὴν δερπέρα, εἴκοσι δυό, ἀν καὶ τὴν ὠφέλησε ἀμέσως τὸ περιφῆμο τὸ μπισμοῦττο τοῦ κ. Κούρη, τὰ μαντάτα ἐλεεινά· «Ολὴ τὴν νύχτα, τὰ σπασμένα τὰ κόκκαλα μου. Δέν ἔκαμψ παρὰ νὰ γυρίζω στὸ κρεβάτι μου καὶ νὰ κυλιοῦμαι· ὅλα, τὰ μαξιλάρια μου, τὸ στοῶμα, μὲ πειράζωνε καὶ πογοῦσσα,»

Τί παράξενο παιδί καὶ πῶς ἀνέπαιγνε μὲ τὸ πα-
ραμικό! Στὸ ἕδρο γράμμα ζακολούθουσε καὶ σὺ
νῆλλαζε τὸ υφρος· «Εἴμαι τόντις ἀδύνατη. Μὰ δικ.
Σεβιλής ποὺ είναι πάντα ἵσιος θήρωπος, μοῦ λέει
πώς ὄχτώ μέρες θά μοῦ φτάνεις για νὰ κερδίσω
πάλε δι τι ἔχασα καὶ νὰ παχύνω. Ετοι τὰ πάνε οἱ
ἀρρώστοι, λέει, σᾶς τὸ εἶπε καὶ σᾶς. Παίρνω πάντα
κεφίρι καὶ σαμπάνια, ζουμι μὲ ἀβγά καὶ ἀβγά μὲ γά-
λα. Φανταστῆτε πώς καλλιά εἶχω τὸν πόνο ἀπὸ τὴν
ἀδυναμία, γιατὶ πονεῖ κανεὶς λιγώτερο. Περίεργο νὰ
πέσῃ ἔτσι ἀπάνω μου καὶ ἀδυναμία, ξαφνικά, χωρὶς

νάγκα νά κοιτάξῃ πῶς νά βαστάξῃ τὴν ἐσωτερικήν του ἀσφάλεια καὶ τάξη.

Καὶ ὅμως τὸ καθεῖται ξέχωροιστὸν ἔθνος εἶναι μέλος
μιᾶς μεγάλης κοινωνίας, τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ δου-
λέβει μαζὶ μὲ τέλλα γιὰ τὴν κοινὴ προκοπή· ἔτσι
προδέσει δι πολιτισμός. "Οὐ ποτὲ ξέχωρος εἴναι δι τρό-
πους ποὺ τὸ καθεῖται ἔθνος δουλεῖται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ,
ὅσο πιὸ ἀπατὸ τον κρητιέται; τόσο πιὸ ξέχωρο εἶναι
ἡ θεῶν του στὴν ἀνθρωπότητα καὶ τόσο πιὸ σιδεράτο
εἶναι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς. "Ενα ἔθνος γιὰ νὰ εἰ-
ναι κατὶ καὶ νὰ μπορῇ νὰ προκεθῆ κανονικὰ, δὲν
πρέπει ν' ἀποτραβιέται ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς καὶ
νὰ γυρέσῃ νὰ ζήσῃ παραχωρισμένο, ὅπως οἱ Κινέζοι,
γιατὶ τότε τὸ ξεπερνοῦνε καὶ μένει πίσω, μὲ αὕτη
νὰ ξεχνάῃ τὰ δικά του τὰ ἴδιανα καὶ τὰ φυσικά
του καὶ νὰ γίνεται κοτμοτύλιτικο, γιατὶ τότες πιὸ
χάνεται διλτέλα ἡ ἀτομικάδα του.

"Ενα έθνος γιὰ νὰ προκύψῃ πρέπει νὰ κρατᾶ τὰ δίκιά του τὰ συστήματα καὶ τὰ έθίμιατά του ποὺ τοῦ δίνουνε τὴν ζεχωριστὴν τὴν μορφήν, νὰ εἰηρίζεται στὰ περασμένα καὶ πάχρωντας μαθήματα ἀπὸ τοῦτα, νὰ διορθώνῃ τὰ λάθια του. Πρέπει νὰ βλέπῃ πάντα δύμπρός καὶ νὰ φιλοτιμεῖται πῶς, δουλέθεντας γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ ακοποῦ του, νὰ μπορῇ νὰ βρεθεται στὴν πρώτη γραμμή τοῦ πολιτισμοῦ. Γι' αφετούς δύμως τοὺς λόγους πρέπει νὰ τιμῷ τὰ συστήματα τὰ δίκιά του, νὰ τὰ καλούσῃ καὶ νὰ περηφανεύεται γιὰ τὰ έθίμιατά του. Ετοι μεν κακά κρατιέται πιὸ ξέχωρο, καὶ δισσούσεται τὸν ἔφατό του, τόσο τὸ σίδουνται πιὸ πολὺ κ' αἱ ἄλλοι.

Δέες τούς Ἑγγλέζους πόσο κρατοῦνε στους πα-
λαικίνους πιάτα πύπους; καὶ ουτήνατα καὶ στὶς μεσο-
χρονιάτικες φορεσιές σ' ὅλες τις ἐπίσημες τους; τελε-
τές, δέες στὴν Οὐργαρία μὲ πόση περηφράνια κρα-
τοῦνε στις ἑθνικές τους φορεσιές καὶ στὴν ἑθνική τους
γλώσσα, καὶ πόσο μεγαλεῖο δὲν ἔχει ἡ ἡγεμόνιας
στὸ Μαδσούδινον φερώντας τὴν ἑθνικὴ τὴν φορεσιά.

Θυμούματι, σὰν εἰμούμα τικρό παιδί, τοῖς Βουργάροις θεριστάδες ποὺ ἐργούμανταν στὴν Πίλη τὴν ἔνοιξη, χρείαν εἰχει γιὰ μὲν δεκάρα πιτούσαν τὸ καλπάκι τους κατὰ γῆς, πόσσο ποὺς γελούσαρε καὶ τοὺς περιφρονούσαρε. Σήμερα τὸ Βουργάρικο καλπάκι ἔγινε ἔθιμο κι ὅλοι τὸ τιμούντες μπορεῖ νὰ το βρίσουμε μὲν δέν τὸ πειστονόυμε πιά.

Για μής άρως σε φορεσίες των πατερών μας, ή φουστανέλλα του στερ.χνού κ' ή βράκα του νησιώτη θυμίζουν χρόνους δουλείας κ' είναι άγνωστες φορεσίες

γιὰ τοὺς Ἀπόγονους τῶν ἀθανάτων Προγόνων. "Οσο ζούσανε οἱ ἡρῷοι τοῦ Ἀγάνα, ἥσηρ στὸ θέλημα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ἀμαλίας, ἡ φυστανέλλα εἶτανε ἐπίσημη φρεσιά. Πιὸ ὑστερα τὰ παιδιά, ἡ νεώτερη γενεά, ποὺ σπούδασε στὰ σκολεῖα, ποὺ ἔμαθε πώς εἶναι Ἀπόγονος, δὲν καταδέχτηκε τὰ ράκη τῆς δουλείας. Ἡ φυστανέλλα καὶ τὸ τσαρούχη μυρίζει βρυνό, μυρίζει στάνη, καθὼς βουνό καὶ στάνη μυρίζει, δπως γράφει δ Χατζηδάκης, ἡ γλώσσα ποὺ μιλούσανε δσοι εἶτανε ἔτσι ντυμένοι καὶ δὲν ταιριάζει σήμερα στοὺς μοσκαναθρεμένους Ἀπόγονους τῶν Προγόνων.

Ἡ κάθε ἔθνικὴ ὄντοσύνη ὅσο πιὸ ξέχωρη εἶναι: δοσο πιὸ ἀπατή της στέκεται, τόσο πιὸ χρήσιμη εἶναι στὸν πολιτισμό, γιατὶ μὲ τὰ δικὰ της μάτια βρίσκει καινούριες δψες στὴν πολύμορφη ζωὴ καὶ μὲ τοὺς δικούς της μέθοδους ζειτάζει καὶ γυρίζει: νὰ ξεδιαλύσῃ τὸ ἀπειρο τῆς φύσης μυστήριο. Δὲ φτάνει ἔνα ἔθνος νὰ εἶναι δυνατὸ καὶ γερό, πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὀφέλιμο στὴν ἀθρωπότητα.

Πολλὰ ἔθνη περάσανε, πολλοὶ λαοὶ φυνήκανε δονατοὶ καὶ τρομεροὶ στῆς γῆς τὴν δψη, μὲ λίγοι εἶναι κεῖνοι ποὺ τὸ πέρασμά τους ἔφιστε σημάδια βαθιοχάραχτα στὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ πρῶτα εἶναι ἔθνη ποὺ ζούνε χωρὶς ἰδανικό, ποὺ μόνο δημητριούνται ἀπὸ τὸ ὄλικὸ καὶ προτκαίρινὸ κέρδος, ἐνῷ τὰλλα, ποὺ ζούνε μὲ ἰδανικό, δὲν περνοῦνε ἀδιαφόρετα γιατὶ δὲ ζούνε ζωὴ ἀπλὴ καὶ ὄλικὴ, γιατὶ κλεισούνε μέσα τους τὴν Ἐθνικὴ Ψυχή. Ἀφτὴ τὰ δημητριούνται τοὺς πολλὲς φορές, στὴν ἀδιάκοπη ζήτηση κάποιου ἀφηλοῦ, κάποιου ἔθγενικού σκοποῦ.

Διὸ εἶναι τὰ ζητήματα ποὺ πρέπει κανεὶς νὰ ξετάξῃ ὅτε θέλῃ νὰ ξεδιαλύσῃ τὶς αἰτίες ποὺ κανουνε ἔνα ἔθνος νὰ προκόψῃ ἢ νὰ σκουντάρῃ στὸν ξετυλιμό του. Πρῶτα πρέπει νὰ μελετήσῃ τὴν ἱστορία του γιὰ νὰ νοιώσῃ τὸ σύστημα του, τὸ πῶς μορφώθηκε, τὰ ἰδανικά του καὶ τοὺς πόθους του, ὑστερα νὰ κοιτάξῃ τὴν περιουσιακὰ ποὺ μέσα της ζεῖ, τὰ ἀμπόδια ποὺ ἔχει νὰ περάσῃ, τοὺς ὄχτρους ποὺ ἔχει νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ, γιὰ νὰ ξετυλιχτῇ λέφτερα καὶ νὰ δράσῃ γιὰ τὸ καλὸ τῆς δικῆς του ἀθρωπινῆς διάδοσης, γιὰ τὴν κοινὴ τῆς ἀθρωπότητας πρόσδο καὶ τὸν πολιτισμό.

Ἡ Ρωμιούσην ἡ συγκαιρίνη εἶναι τὸ τελεφταῖο ξεφανέρωμα τῆς Ἑλληνικῆς Ψυχῆς. Ἀπόγονοι καὶ κλερονόμοι, μὲ μικρὸ κι ἀπραγὸ ἀκόμα παιδί, μιᾶς ἔθνικῆς ὄντοσύνης πού, στὰ λογῆς λογῆς καὶ δποια-

της ζεφανερώματα, δὲν πέρχεται ἀπαρατήρητη, μὰ πάντα, εἴτε μὲ τὴ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο της, εἴτε μὲ τὴ δυστυχίας καὶ τὸ χαμό της, στάθηκε χρήσιμη γιὰ τὸ κοινὸ καὶ τῆς ἀθρωπότητας. Τὴν ἔθνικὴ ἀφτὴ ὄντοσύνη ἡ ἱστορία τὴν ὄντοσύνη τῆς Ἑλληνισμὸ ἀπὸ τὸ ὄντοσύνη ποὺ εἶχε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ μεγαλόπρεπες τὶς πιὸ δοξασμένες της ἐποχές.

Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχή, ὁ Ἑλληνικὸς νοῦς, στὴν ἐποχὴ ἑκείνη μπόρεσε νὰ δώσῃ στὴν ἀθρωπότητα τὸ πρῶτο σκούντημα πρὸς τὴν λέφτερη σκέψη. Ἀπὸ τὸν ἀντικειμενικὸ καὶ χωρὶς πρόληψη τρόπο τοῦ Ἑλληνικοῦ νοῦ νὰ ξετάξῃ τὰ πράματα καὶ νὰ γυρίζῃ τὴν ἀλήθεια βριστάει δῆλος δ συγκαιρίνης πολιτισμός. Ο Ἑλληνισμὸς τῆς ἀρχαιότητας στάθηκε ἔνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγαλοπίχειρους ἔθνικους ὄργανους. Μᾶς κι διάδοχος του δ Μεσοχρονιάτικος Ἑλληνισμός, δοσο κι ἀπὸ τὴν ἀληθήτηκε ἀπὸ τὴν ἱστορία, ἔκαμε ἔργα μεγάλα, καὶ τὸ διάβα του δὲν ἀπόμεινε ἀκαρπό. "Εφερε στὴν μέση καινούρια ἰδανικά. Ἐπῆρε τὸ ἰδανικό τῆς Ἱσραήλιτεκῆς φυλῆς τὸ Μονοθεϊσμὸ καὶ, ἐνώνυντάς το μὲ τὸ Ἑλληνικὸ ἰδανικὸ τῆς λέφτερης σκέψης, ἀνοίξει νέους δρίζοντες στὸν ἀθρωπόντο νοῦ.

Ο νεώτερος Ἑλληνισμός, ἡ συγκαιρίνη Ρωμιούσην, ποὺ βαστάζει ἀπὸ τοὺς δυό, εἶναι δυνατὸ νὰ μείνῃ πίσω ἀπὸ τοὺς γενιούς της: "Οχι βέβαια! Μᾶς πρέπει πρῶτα νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ βραχνά πιὸ τῆς πλακώνει τὸ στήθος, πρέπει νὰ τσακίσῃ τὶς ἀλυσίδες ποὺ τὴν κρατοῦνε σφιχτοδεμένη, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δουλέψῃ λέφτερα, νὰ πραγματώσῃ τὸ ἰδανικό της, καὶ νὰ φανῇ ἔξιο πκιδί τῆς δοξασμένης τῆς φύτρας.

Στὶς κατοπινὲς σελίδες θὰ ξετάσουμε, στὰ πεταχτὰ τὸν ἀρχαῖο καὶ τὸ Βυζαντινὸ Ἑλληνισμό. Ήστερα θὰ προσπαθήσουμε νὰ δοῦμε μὲ λιγοστὲς γενικὲς γοαρμῆς ποιό εἶναι τὸ σύστημα τῆς συγκαιρίνης Ρωμιούσην, ποιός εἶναι δ προρομένη της καὶ μὲ τὸ τρόπο πρέπει νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ πιτύχῃ τὴν πραγμάτωση τοῦ ἰδανικοῦ της.

Πόλη

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ ΟΡΑΜΑΤΑ

Τοῦ Μήτοι Κελομᾶ

Τώρα ποῦ ἡ Μήτη, ἀξιοτιμητὴ παντοτικὴ, κομάται, Τώρα ποῦ μὲ τὰ σύνεφα παλαίβει τὸ φεγγάρι, Κ' ἡ θύμψη μέσα ἀπ' τὴν καθοδία καὶ ἔχει πάρει. Δογισμοὶ τώρα διαγόσυρτοι πρὸς τὰ παλιά μου πάτε.

Στάγαλημένο πάσι ὁ νοῦς τὸ παιδικὸ ἀκρογιάλι, Ποῦ ἡ αἴρα σταίνει τὸ χρόδι καὶ τὸ τραγοῦδι ὁ μπότης. "Ἄχ! τὰ κάκωμα ἀναγαλλιάν ἀπὸ τὸ πέρασμά της Ταρδία, οἱ βαροκούλες, δ γιαλὸς κ' ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη;

"Ἐγα σπιτάκι εὐλογητὸ θωρῶ νὰ μοῦ γελάῃ. "Ο ἥλιος μπαίνει ἀπ' τὰν ιχτιά πλατειά του παραθύρια, Μία γλάστρα ἀνεῖ τὰποστεγὸ τὸ μπουγαρίνια μύρια, Κ' ἔνας ἐνθυμὸς βαθύφωνος σὰν ἀπὸ λύρα δρμάει.

Καὶ μοῦ φαντάζει ἀπόμακρα στὸ φέργος ποῦ ἔχει στάξῃ "Ἄχ" τὴ φανή του φρυγανοῦ γὰρ ἀπὸ κανέν' ἀστέρι, Μία κύρη μὲ σουρόδυνα μαλλάκια, στάργοχέρει Νάργκοντάρη μου τόνομα μὲ πράσινο μετάξι.

Γενέβη Τριγυνῆς 1907.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ ΤΟΥ ΔΩΝ ΖΟΥΑΝ

(Στεγονή πράξη)

Ο Τανάγρας. Ἐπιτυχία, ἐπιτυχία.

Ο φίλος. Τὸ πιστεύεις;

Ο Τανάγρας. Δὲν ξκουσεις χερικροτήματα; Δὲν είδες ποὺ μ' ἔβγαλαν τρεῖς φορές στὴ σκηνή; Δὲν παρατήρησες τὸν ἔνθουσιασμό;

Ο φίλος. "Ωστε πείστηκες πιὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχία;

Ο Τανάγρας. Καὶ βέβαια πείστηκα.

Ο φίλος. Ἐπιτρέπεται νὰ σ' ἔρωτήσω κ' ἔγω κάτι; Νὰ μοῦ λύσης μερικὲς ἀπορίες ποὺ ἔχω.

Ο Τανάγρας. Ο, τι θέλεις, φίλε μου, δι, τι θέλεις.

Ο φίλος. Καὶ πρῶτα γιὰ τοὺς χαραχτῆρες, σὰν τοῦ Μελάνθη καὶ τοῦ Μπιμπή. Ντὸν Ζουάνηδης μαζί καὶ σοβαρός, ποὺς εἶναι δ προρομένη της καὶ μὲ τὸ τρόπο πρέπει νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ πιτύχῃ τὴν πραγμάτωση τοῦ ἰδανικοῦ της. Κι' ἀκόμη νομίζεις πώς δρίσκουνται στὴ δική μας τὴν κοινωνία γυναικείες τέτοιες σὰν τὴν Ἑλληνική καὶ τὴν Ἀρτέμιδα, μὲ τίμιο χαραχτήρα μαζί καὶ ἀτιμο, μὲ ἐπιπολαιότητα τῆς στιγμῆς καὶ θίληση μὲ βάθος; Εγὼ θαρρῶ πώς μόνο στὰ ξένα φο-

μόνη, παραιτημένη, ἔτσι θέννοιωθε, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, εἶχα δρεῖη νὰ κλαψω καὶ νὰ κλεψω. "Ἐπειτα κοίταξα τὶς φωτογραφίες σας στὸν τοίχο: μοιάζατε δῆλοι σας τόσο ησυχοί, τόσο φαριστημένοι, ποὺ μὲ μιᾶς ἔσθισα τὸ κερί μου, δίχτηκα στὸ μαξελλάρι καὶ ἀποκομιδήθηκα. Ναίσκε, ἀφέντη μου, διτὶ ποὺ τὸ εἶπα καὶ τὸκαμα. Σύμερις είμαι σὰν ξανανιωμένη."

Μιὰ φορά, ξανανιωμένη γύρεσε καὶ ἀπὸ τὸν κ. Χουΐταρην, καὶ σταθήκει τὸ μόνο καλὸ ποὺ εἶδε ἀπὸ τὰ δυό τελεφταῖα διαδικοφράγματα. Φαινεται σὰ νὰ λυπτήθηκε καὶ δι τοῦ κ. Χουΐταρης τὴν Κατινούλα. "Σήμερις, διταν τέλειωσε, τοῦ δηγύστανε τὴν τετάρτη, δέκα ἔφτα, δηλαδὴ κατόπι ἀπὸ τὸ προϋποτερόν της τὸ διαδικοφράγμα, εἴμουνε πολὺ κουρασμένη καὶ μοῦ πουνοῦσε τὸ κεφάλι· μοῦ εἶπε νὰνεβδῶσ· σ' ένα μικρὸ τραπέζικο ποὺ εἶχε τέσσερα γυαλιά να πόδια· καθηκτικὰ σὲ μιὰ καρεγλίτσα καὶ μοῦ ἔκαμε, ποὺ λέει, ἔνα μπάνιο στατικό, ἔνα τὸλεχτρικό μπάνιο. Βάσταξε τέταρτο τῆς ώρας καὶ μοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀξιόλογο πράγμα γιὰ τὶς νεοβαρλίες καὶ τὶς νεοβαστένειες. Μοῦ ἔκαψε τὸν πονοκέφαλό μου· τὸ αἷμα, λέει, μπαίνει σὲ κίνηση, ζωγονιέται καὶ οἱ ἀρρώστοι αλλάζουνε διάθεση ἀμέσως, τοὺς δίνει κέρι. Δὲ φοροῦσα παρὰ τὸ πουκάμισό μου στὸν ἡλεχτρικὴ τὴν καρέγλα καὶ

χάμα στάλεκη, πετοῦσα κατί: φωνοῦλες, ὅχι ἀπὸ τὸν πόνο, μὲ γιατὶ ἔχριναζόμουνε, ποὺ μὲ κεντοῦσε σὲ βελόνι. Μοῦ ἔκαμε πολὺ καλύ. Καὶ τόντις καλὸ τῆς ἔκαμε καρποσό, ἐπειδὴ ἀπὸ γράμμα τῆς ἀθρωπής γηνικῆς γοαρμῆς ποιό εἶναι τὸ σύστημα τῆς συγκαιρίνης Ρωμιούσην, ποιός εἶναι δ προρομένη της καὶ μὲ τὸ τρόπο πρέπει δὲν ξετάξῃ τὸν πόνο της, φτερωτές, ἀνεβήκανε δξαφνα ως τὰ τάουραντα· "Πολυαγαπημένεις μου ἀπέντη, μεγαλύτερη ἐφτυχία δὲν ξετάξῃ τὸν πόνο της" ἀληθινή μας τὴν κοινωνία γυναικείες τέτοιες σὰν τὴν Ἑλληνική καὶ τὴν Ἀρτέμιδα, μ

μάντεια τῆς ρουτίνας, τὰ φεύγοντα ζωγραφίζονται τέτοιοι ἀθρώποι;

“Ο Τανάγρας. Σάμπως ἐγὼ σοῦ εἴπα πώς ἔγραψα ἕργο ρωμαϊκό;

“Ο φίλος. “Ἐπειτα γιατί δῶ τὸ ἐπεισόδιο τῆς πρώτης πράξης τὸ βάνεις νὰ γίνεται σ’ ἓνα σαλόνι κουτινὸ μὲ τὴ σάλα τοῦ χοροῦ; Σοῦ φανεται φυσικὸ νὰ καταστρώνουνται σκέδια τόσα καὶ τόσα ποὺ νὰ γίνουνται μάλιστα καὶ τόσο εὔκολα ἀνάμεσα στὴν ἀναμπομπούλα μιᾶς χορευτικῆς βραδίας; Ὁλάκερος ἔρωτικὲς ἔξομολόγησες χωρὶς νὰ δικαΐοφουνται ἀπὸ τὴν παρουσία τῶν ἄλλων χορευτάδων; Ἀγκαλὰ ἐσὺ φρόντισες νὰ διώξῃς καὶ τὸν Προμάχην. Ἀφοῦ δὲ ἡ Ἀρτέμιδα ἔστειλε τὸν Προμάχην νὰ τῆς φέρῃ τὸ Μελάνθη γιὰ νὰ τοῦ κάμη τὰ παράπονά της, φυσικὸ εἴτανε νὰ σταθῇ στὴν κουβέντα κι’ δὲ Προμάχης, ἀφοῦ μάλιστα εἴτανε καὶ μέσα στὴν ἔννοια τῆς ὑπόθεσης.

“Ο Τανάγρας. Μὰ ἀν ἔμενε δὲ Προμάχης, πῶς δὲ Μελάνθης θὰ ἔκανε τὴν ἔρωτική του ἔξομολόγηση; Η ἔξομολόγηση δὲ γίνεται μπροστά σὲ ἄλλους.

“Ο φίλος. Ἀφύσικη σκηνικὴ οἰκονομία, ὥρατα δικαιολογούμενη..”

“Ο Τανάγρας. Μὰ ἀν δὲν ἔρχότανε ἔτσι τὸ πρᾶμα, δὲν μποροῦσε νὰ προχωρήσῃ τὸ δράμα.

“Ο φίλος. Αὐτὸ λέω καὶ γώ... Μὰ δὲ μοῦ λές τὴ γλώσσα ποὺ μιλούσανε τὴν ἔχεις ἀκούσει καμιὰ φορὰ στὰ σαλόνια μας;

“Ο Τανάγρας. Βέβαια, τὴν ἔχω ἀκούσει.

“Ο φίλος. Τὸ en attendant τόχεις ἀκούσει, τὸ κάνω ἔρωτα τόχεις ἀκούσει, τὸ ἔρχομαι νὰ σᾶς δομιλήσω τόχεις ἀκούσει, γιατὶ δλα αὐτὰ εἶναι γαλλισμοί. Μὰ ὅλα τὰ ἄλλα καθαρευουσκόνικα φορτία, ποὺ κουβάλησες, τόχω βέβαιο πῶς δὲν τόχεις ἀκούσει.

“Ο Τανάγρας. Μὰ ἔτσι: μιλάνε στὰ σαλόνια. Ὅπαρχει ἴδιατερη γλώσσα.

“Ο φίλος. Η γλώσσα τῶν αἰθουσῶν. Τὸ ξέρω, τὸ λέει κι’ δὲ Χατζῆδάκης. Μὰ αὐτὴ εἶναι ἡ φραντζέζικη, σχι τὸ ρωμαϊκή, ἡ καλύτερα ἡ φραγκολεβαντίνικη

“Ο Τανάγρας. Δὲν ἔχεις δίκιο. Νὰ τὸ συνητήσουμε.

“Ο φίλος. Νὰ τὸ συγκρίσουμε: Τὸ ζήτημα εἶναι λυμένο. Διάβασε τὸν Ψυχάρη στὰ τελευταῖα «Ρόδα καὶ Μῆλα» νὰ ἴδης.

“Ο Τανάγρας. Ἐγὼ δὲ διαβάζω Ψυχάρη.

τὰ τῆς ἡ στίθια τῆς ζωῆς ἡ κοιμισμένη ποὺ ξυπνοῦσε, καὶ τὸ ἀπονήρερτο πλάσμα βιωμούσανε τὸ γιατρό της. “Ἐξοχος ἀθρώπος, μὰ τὸ νυ! ποὺ στὸ τέλος τῶν τελῶνε καταδέχτηκε νὰ παρατηρήσῃ πῶς εἴχε καὶ λίγο πονοκέφαλο ἢ ἀρρώστη του. Τὴ θεράπευθε μάλιστα χάρισμα. Φάνηκε δύμας ἀληθινὸ χάρισμα στὸν Ἀντρέα. Ἐλεγε νὰ ξακολουθήσουμε κι ἀφοῦ βρήκανε τάβανατο νερό, κάπου κάπου νὰ λούζεται ἡ ἀρρώστη, νὰ ξανανιώνῃ. Πολὺ πιὸ φρόνιμα ἔκρινε τὰ πράματα ἡ Κατινόβλα καὶ τοῦ τὰ φίλοι σοφοῦστε τὴν κεριακή, τὶς εἴκοσι μιὰ τοῦ Γεννάρη. «Νὰ σᾶς πῶ, ἀφέντη, δὲν τὸ νομίζω σωστὸ νὰ μὴν ἀρήσουμε τὰ φάδια, γιατὶ ἀφτὰ μ’ ἀφανίσανε καὶ μοῦ σηκώσανε καθεῖ δύναμη. Θὰ τοῦ μηνήσω πῶς είμαι κουρασμένη, κι ὅταν περάσῃ ἀπὸ τὴν Κλινική, νὰ κοπιάσῃ καὶ στὴν κάμερή μου, νὰ δῆ πῶς είμαι καὶ νὰ βεβαιωθῇ. “Οσο γιὰ τὸ ἡλεκτρικὸ τὸ μπάνιο, εἶναι ἀριστο, μὰ νὰ μὴν κουρασμάστε πάλε μὲ κακνούρια συστήματα. Ἐνα μπάνιο μοῦ ἔκαμε ποὺ μὲ ὠφέλησε εἴμαι δύμας βέβαιη πῶς κι δὲ θὰ μὲ παρακινήθη νὰ τοῦ ζητήσω κι ἄλλο. “Ἐχουμε κ’ ἔτσι κάμποσα νὰ ποφέρουμε μᾶς φτάνουνε τὰ δικά μας, τὰ σπουδαῖα. Ναί, ἀφέντη, τὰ ποφασίσαμε πιὰ μὲ τὸν κ. Χουταρη, πῶς μετεριεὶς ἀπὸ τὴν πρόφεση, δέκα ἔννια, δὲ θὰ ξαναπάω, καὶ πειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ είμαι πιὸ κουρασμένη ἀπὸ καίνο ποὺ είμαι καὶ

“Ο φίλος. Τὸ ξέρω. Μόνο δράματα γράφεις. Γι’ αὐτὸ χεροκροτιέσα... Μὰ δὲ μοῦ λές ἔνα ἄλλο. Πότε μεθάπε κανεῖς, όμως πιεῖ κροστὶ ἢ πρὶν πιεῖ;

“Ο Τανάγρας. Χά, χά. Φυσικά, όμως πιεῖ.

“Ο φίλος. Τότε γιατὶ τὸ Μπιμπῆ στὴ δεύτερη πράξη τονέ μπάζεις μεθυσμένο, πίνει μισό μπουκάλι μαυροδάφνη καὶ ξεμεθάπει;

“Ο Τανάγρας. Ξεμεθάπει, γιατὶ ἔρχεται ἢ Ἀρτέμιδα. Πῶς θέλεις νὰ τονέ παρουσιάσω, στουτὶ στὴν ἔρωμέν του;

“Ο φίλος. Τότε γιατὶ πίνει μαυροδάφνη;

“Ο Τανάγρας. Γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἀπὸ τὸ μεθύσιο, ἡ μεγάλη του λευτερία ποὺ ἔχει στὰ λόγια μὲ τὸ Μελάνθη τὴν ὥρα κείνη, καὶ τοῦ μαρτυράει δλα τὰ κατορθώματά του μὲ τὶς διάφορες γυναικεῖς, καὶ τοῦ δείχνει τὰ γράμματα τῆς Ἀρτέμιδας.

“Ο φίλος. Καλά. “Ωστε δύποτε σοῦ χρειάζεται μεθάζεις τὰ πρόσωπα, κι’ δύποτε θέλεις τὰ ξεμεθάζεις. Μωρέ, είσαι θεός.

“Ο Τανάγρας. Μὰ ἄλλιωτικά δὲν μποροῦσε νὰ προχωρήσῃ τὸ δράμα!

“Ο φίλος. Αὐτὸ λέω κι’ ἐγώ.... “Ἐνα ἄλλο. Ο Μελάνθης δὲν ἔξερε πηγαίνοντας στὸ σπίτι του Μπιμπῆ, πῶς κείνη τὴν ὥρα περίμενε δὲ φίλος του τὴν Ἀρτέμιδα. Τὸ μαθαίνει τυχαίως καὶ τυχαίως μένει ἐκεῖ πέρα. Γιατὶ τυχαίως δὲ Μπιμπῆς τοῦ λέει «Καθηγητείς κρυμμένος νὰ τηγεί δῆς».» Νομίζω πῶς τεχνικώτερο θὰ εἴτανε, ἀν δὲ Μελάνθης προκλαδοῦσε δὲ δίδιος τὸ κρύψιμό του, ἀν τὸ ἀπαίτουτε, ἀν αὐτὸς κατέφερνε τὸν Μπιμπῆ νὰ τὸν κρύψῃ, κι’ δχι δὲ Μπιμπῆς τὸ Μελάνθη. Γιατὶ ἔτσι ποὺ τόχεις, τὸ δράμα προχωρεῖ ἀπὸ μιὰ ἀτεχνητική βαλμένη, κι’ ἀδικαιολογητη τύχη.

“Ο Τανάγρας. Ψύλλου; στ’ ἀχερεψ ζητάζεις. Είσαι σκολαστικός.

“Ο φίλος. “Οχι, ἐγώ, τὸ τέχνη είναι σκολαστική. Κ’ είναι ἡ τέχνη σκολαστική, γιατὶ ζωᾶς κι’ η ζωή είναι πολλές φορὲς σκολαστική... Μὰ δὲ μοῦ λές, δὲ φοβερὸς Μπιμπῆς πῶς βρισκεται στὸν εἶναι τελευτεισμὸ ποὺ παθαίνει ἀπὸ τὸ Μελάνθη δταν βγαίνει ἀπὸ τὴν κρύψηνα του, καὶ λέει στὴν Ἀρτέμιδα, τὴν ἔρωμέν του Μπιμπῆ ἔκεινα τὰ λογια;

“Ο Τανάγρας. Τί ζήτεις, νὰ μονομαχήσουμε;

“Ο φίλος. Δὲν τὸ ζήτεις ἐγώ, ἐσύ ἔπρεπε νὰ τὸ θέλης, ἀφοῦ τοὺς παρουσιάζεις Ντόν-Ζουχνήδες.

“Ο Τανάγρας. Μὰ τότε θὰ ἄλλαζες ἡ ὑπόθεση.

“Ο φίλος. Καὶ τί μ’ ἐνδιαφέρει ἐμένα αὐτό; Μὰ

στὴν τρίτη πράξη τὶ συνέρθε καὶ τὸν ἔκαμπος νόθο τὸ Μελάνθη;

“Ο Τανάγρας. Γιὰ νὰ δικαιολογήσω τὴ σκληρότητα καὶ τὸ μῆσος ποὺ ἔχει στοὺς ἀθρώπους.

“Ο φίλος. “Ετοιμη δικαιολογία. Τῆς στιγμῆς, φρέσκη. “Οποτε μῆς χρειάζεται τοὺς μεθήμε, τοὺς ξεμεθάμε, τοὺς κάνουμε μπάσταρδους καὶ πάξι λέοντας... Γιατὶ δύμας δλη, ίκενη ἡ σκοτισμάρα στοὺς ἔρωτες; Δὲ μῆς ξεδιαλύζεις καθαρχό, δὲ Μελάνθης ποιέ ἀγαπάσι μὲ τὰ σωτά του, τὴν Ἀρτέμιδα κι’ τὴν Ἑλλην. Γιατὶ βέβαια γιὰ νὰ γίνουνται δλες αὐτές οἱ φυσαρίες κάποιος ἔρωτας; ἀληθινὸς θὲ υπάρχει, κι’ δχ: Ντόν-Ζουχνήστικος, ἔλκρρος, ποὺ μποροῦσε νὰ δικαιολογηθῇ γιὰ τὶς δύο, καὶ γι’ ἄλλες ἀκόλαυμζι. Κι’ δύμας Ντόν-Ζουχνήδες τοὺς θέλεις.

“Ο Τανάγρας. Εδῶ είναι ἡ τέχνη, τὸ βέθος.

“Ο φίλος. Καλύτερα, λέγε, ἐδῶ είναι τὸ βέθος τῆς ἀτεχνίας. Τὸ τεχνικὸ βάθος είναι γιομάτο φῶς, δσο κι’ ἀν τὸ φῶς βρίσκεται στὸ βάθος. Τὸ ἀτεχνοβάθος, ὅπως τὸ δικό σου, είναι γεμάτο σωτάδη... Καλά, καὶ τὴν ἀπόφαση τῆς αὐτοχτονίας, πῶς τὴ δικολογεῖς;

“Ο Τανάγρας. Φαίνεται ἀπὸ τὸ ἔργο. Βερέθηκε τὸν κόσμο δ Μελάνθης πιά, χροῦ τονέ γυρώτες δλο πλάνη καὶ ἀπάτη.

“Ο φίλος. Μὰ ζήρωπος ποὺ μισεῖ, ποὺ θέλει νὰ ταπεινώσῃ γιὰ γυναικα, γιὰ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ, θὲ πῆ πῶς ἔχει μέσα του ζωή. Γιατὶ τὸ μῆσος γιὰ νὰ ενεργήσῃ θέλει ζωή, νὰ αιστάνεσαι μέσα σου. Μονάχα οἱ φύριοι δὲ μισοῦνε, καὶ δὲν ἀγαπάζεις. “Αλλως τε, δὲν είναι ἀναγκαῖο νὰ ἀποφασίζῃς νὰ σκιτώνεσαι ἀμα νοιώσης πῶς δ κόσμος είναι δλο καὶ φεύτικα...”

“Ο Τανάγρας. “Ετοιμη προχωρεῖς, δὲ θὲρησης τίποτα. “Ολα θὲ τὰ βέθης ἀνάποδα. Δὲν ξέρω νὰ σ’ ἀκούωμα, θὲρηγά.

“Ο φίλος. Στάσσου “Έχω ἀκόμα πολλά νὰ σοῦ πῶ. Εγώ σιητῷ, δπου ἔχεις ἀντιλογία πὲς μου την.

“Ο Τανάγρας. Τὶ ἀντιλογίας νάχω! “Ετοιμη ποὺ τὰ ζετάζεις έσύ, δλο τὸ δράμα μπορεῖ νὰ μοῦ τὸ κατατσέρψης ίσαμε τὸ τέλος.

“Ο φίλος. Τὸ τέλος; Τὸ τέλος μονχός σου τὰ κατάστρεψες. “Ελα, πές μου τὴν ἀλήθεια. “Οταν ζηρίζεις νὰ γράφεις τὸ δράμα, ήζερες τὸ τέλος;

“Ο Τανάγρας. Δηλαδή τὸ σκεδιάζα. “Αλλὰ δὲν τὸ είχα ἀκόμα ἀποφασίση.

“Ο φίλος. Μπράβο σου. Τρώγοντας ἔρχεται ἡ δρ